

Η ΠΑΛΗΑ ΑΘΗΝΑ ΕΛΛΑΔΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά
τὴν 7 Ἰουνίου 1970
καὶ ὡρὰ 22.30 - 23.00

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζει -
ζοῦν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ
καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦν ἡ ΚΑΛΙΩ
Δ Ε Ν Α Ρ Δ Ο Υ.

69

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Προχθὲς λοιπὸν Γιάννο πού κουβεντιάσαμε γιὰ τὸ θέατρο τοῦ
Νέου Θαλήρου πού εἶχε ἰδεῖ δόξες στὰ παλιὰ χρόνια, ξέχασα
νά σοῦ πῶ κάτι συγκινητικό...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Συγκινητικό ; Δηλαδή ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τὴν πρώτη φορὰ πού εἶδα θεατρικὴ παράσταση στὴν ζωὴ μου, ἤτα-
νε σ' αὐτό τὸ θέατρο τοῦ Νέου Θαλήρου.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἔβγα ! καὶ τί εἶδες ; Ὀπερα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Όταν αρχισα νὰ βλέπω τὸ θέαμα, δὲν ἤμουν σέ θέσι νὰ κατα-
λάβω τί ἤτανε αὐτό πού εβλεπα. Τό εβλεπα σάν θέατρο. Ἄλλως
τε καὶ θ' αἶτρο αἰδύμη τί θά πῃ, δὲν ἤξερα

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή πόσων ἐτῶν ἦσουν τότε Δημήτρη ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πρέπει νὰ ἤμουν πέντε εως ἐξή ἐτῶν. Ἀπὸ τὸ μεσημέρι, στό
τραπέζι εἰκουσα τοὺς γονεῖς μου νὰ λένε οτι τὸ βράδυ θά πῆ-
γαῖναν στό θέατρο νὰ δοῦνε φάουστ. Ξέχασα νά σοῦ πῶ οτι ἐκεῖ
νο τὸ καλοκαίρι μέναμε στό ξενοδοχεῖο τοῦ Σταθμοῦ στό Νέο
Θαλήρο, αὐτό τὸ Γκράντ ὀτέλ πού λέγαμε τὴν περασμένη Κυρια-
κὴ. Θά πῆγαιναν λοιπὸν οἱ γονεῖς μου στό θέατρο νὰ δοῦνε
τόν φάουστ... Φάουστ ! Αὐτὴ ἡ λέξις κερφόθηκε στό παι-
δικό μου μυαλό. Τί νὰ ἐσήμαινε αραγε αὐτὴ ἡ λέξις φάουστ ;
Κάτι σχετικὸ μὲ τὸ φαῖ, σιέφτηκα. φάουστ θά εἶναι ενας πού
τρῶει πολὺ. Φάουστ ! Ψέμματα ; Ἡ παιδικὴ φαντασία
δργιάζει πάντα. Καὶ ἀποφάσισα τὸ βράδυ νὰ ἴδω κι' ἐγὼ τὸν
φάουστ.

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Πώς θά γινότανε αυτό ; θά πήγαινες καί σύ στό θέατρο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οχι βέβαια. Τό παράθυρό μας όμως εβλεπε άκριβώς στό θέατρο. Οί τοίχοι του θεάτρου χαμηλοί καί τό παράθυρό μου στόν δεύτερον οροφο. Νέ αλλα λόγια, θά είχα θεωρείο πρώτης τάξεως καί θά μάθαινα τί είναι αυτός ό θάουστ. θά είχα τήν εύτυχία νά ίδω κι'έγώ τί είναι αυτό τό θέατρο η μάλλον τήν άτυχία
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί άτυχία ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι ή πρώτη μου έπαφή μέ τό θέατρο τελείωσε πολύ ασχημα.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ασχημα ; Γιατί ; Τί συνέβη ; Μήπως επεσεσ από τό παράθυρο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οχι βρέ άδελφέ, αλλά ένώ περίμενα νά ίδω κι'έγώ, ξυπόλητος καί μέ τό νυχτιλό μου - είχε σηκωθεί από τό κρεβάτι μου - άκούω ξαφνικά μουσική νά παίζη.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Ασφαλώς τήν είσαγωγή του θάουστ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αναμφισβήτητα, μά έγώ δέν καταλάβαινα τί επαιζε. Οπως δήποτε μου αρεσε πού ακουγα μουσική όταν ενα κόκκινο πανί άνοίγει.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Η αύλαία.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο. Βλέπω άνθρώπους ντυμένους παράξενο πού τραγουδοϋσαν καί ακουγα τήν μουσική νά παίζη πάντα. Είχα φαίνεται άφαιρεθεί, ο τ α ν...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ο τ α ν ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Όταν ξαφνικά βλέπω νά βγαίνουν έπάνω στήν σκηνή φλόγες καί φωτιές καί μέσ' από τίς φλόγες, πετάγεται ενας κόκκινος Διάβολος... Πάγωσα ^{κυριολεκτικά} από τόν φόβο μου. Παίρνω δρόμο καί μπλούπ... πέφτω ~~μέσ~~ στό κρεβάτι μου καί τραβώ τό σεννι καί κουκουλώνομαι... Είχα ίδει τόν Διάβολο μπροστά μου. Αυτό λοιπόν ητανε τό θέατρο ; 'Ο Διάβολος πού βγαίνει από τίς φλόγες ; Σκέφτημα λοιπόν οτι ποτέ στήν ζωή μου δέν θά ηθελα νά ίδω θέατρο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' έπειδή τό είπες, κράτησες τόν λόγο σου καί ολη σου ή ζωή πέρασε στό θέατρο... Πάντως ή συζήτησί μας γιά τό Νέο Φάληρο τής παλαιᾶς έποχῆς, εγινε άφορμή νά μάθωμε πώς εγινε ή πρώτη σου έπαφή μέ τό θέατρο σέ ήλικία έξη ετών.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μή νομίσης ομως Γιάγκο οτι οί γαλλικοί θίασοι μπορούσαν νά συντηρηθοϋν μέ τίς είσπράξεις του θεάτρου. Οσο κι' αν έγέμιζε τό θέατρο, δ'ν είχε περισσότερες άπό διακόσιες πενήντα θέσεις. 'Η 'Εταιρεία του Σιδηροδρόμου, έπιχορηγοϋσε πάντα τόν γαλλικό θίασο τής οπερας η τής όπερέττας...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί λές ; 'Η 'Εταιρεία του Σιδηροδρόμου πλήρωνε τά σπασμένα;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βεβαίως, γιατί ηθελε νά λανσάρη τό Φάληρο σάν διεθνές κέντρο καλοκαιριου. Μ'αυτόν τόν τρόπο αρχιζε νά γεννιέται στήν 'Ελλάδα ό τουρισμός καί μεγαλωνε τό ένδιαφέρον των άθηναίων γιά τό Φάληρο. Εχομε γι' αυτό τό ζήτημα μία μαρτυρία πολύ αξιόπιστη, στίχους του Σουρη πού βλέπει τό Φάληρο θερινό κέντρο καί δέν τό άναγνωρίζει. Διάβασέ τους αυτούς τους στίχους νά πεισθής ...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) 'Β Φάληρό μου χαριτωμένο
~~Ελλάδα~~ καί σύ, πώς ησουν σέ αλλα χρόνια,
 φτηνό άκόμα καί ξεπεσμένο,
 χωρίς πλουσίους, χωρίς σαλόνια.

Δέν είχες τότε καμμία χάρη
 δέν είχες πλούτη άρχοντινά,
 έφωτιζόσουν μέ τό φεγγάρι
 κι' οχι μέ φωτα ήλεκτρικά.

Πώς ησαν ολα άπλά καί σιέτα,
 ουτ' ή Αύλή μας ποτέ σ' έτίμα
 Λασσάλ δέν είχες καί όπερέττα
 καί μουσική μας ηταν τό κϋμα

Δέν είχες Φάουστ καί Τροβατόρε
 οταν στ' αλήθεια πάμφτωχο ησουν
 κι' οί κανταδόροι μέ λά μινόρε
 μπαίναν σέ βάρκες νά τραγουδήσουν.

Τί ησυχία καί τί φαρράδες
 κι' έγώ πού ημουν παιδί τρελλό,
 χαρά μου είχα τίς άχιβάδες
 καί περπατοϋσα γιαλό - γιαλό...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό είναι ένα από τὰ λίγα ρομαντικά ποιήματα του Σουρή.
Καί ξέρεις πῶς τελειώνει Γιάγκο ; Πιό λυρικά ἀκόμη.

Ἦταν ὁ κόσμος ἀπλούς, χωριάτης,
ετρωγε ἐπάνω στήν ἀμμουδιά
δέν ἦταν δεόλου ἀριστοκράτης
μά συναντούσες καί μιά κ α ρ δ ι ἄ !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βλέπω λοιπόν οτι ὁ Σουρής, μ' ὅλη του τήν σατυρική διάθεσι,
αὐτή ἀκριβῶς πού τόν εἰκανε ~~σατυρικό~~ χαριτολόγο καί εἰρωνικό
καί δηκτικό πολλές φορές, εἶχε μέσα του μιά φλέβα ρομαντική
ἀφοῦ θυμάται μέ νοσταλγία τοῦς κανταδόρους πού μπαίνανε σέ
βάρκες γιά νά τραγουδήσουν.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί ξέρεις τί τραγουδοῦσαν Γιάγκο ; Τί κυρίως τραγουδοῦσαν ;
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν χρειάζεται νά εἶναι μάντης γιά νά τό καταλάβη κανείς.
Ὁ Σουρής ἀναφέρεται μ' αὐτούς τοῦς στίχους του στήν πρό του
1869 ἐποχή, οταν δέν ὑπῆρχε ἀκόμη ὁ σιδηρόδρομος Ἀθηνῶν Πει-
ραιῶς καί τό Φάληρο δέν εἶχε ἀκόμη ουτε ενα σπίτι. Λοιπόν
ἐκείνη τήν ἐποχή, τραγουδιότανε παντοῦ ἡ Ξανθοῦλα του Σολω-
μοῦ μέ μουσική του Μαντζάρου, τοῦ κερκυραίου μουσικοῦ πού
συνέθεσε καί τόν Ἐθνικὸ Ὑμνο. Καί μιά καί τό ἔφερε ἡ κου-
βέντα αὐτό τό θέμα, θ' αξιζε νά θυμηθοῦμε αὐτήν τήν περίφημη
Ξανθοῦλα πού μπήκε στήν βαριοῦλα νά πάη στήν Ξεντελιά...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Μὴν εἶδες τήν Ξανθοῦλα
τήν εἶδα φέξ ἀργά
πού μπήκε στήν βαριοῦλα
νά πάη στήν Ξεντελιά.

Ἐφούσκωνε τ' ἀγέρι
λευκότατα πανιά
ὡσάν τό περιστέρι
πού ἀπλώνει τὰ φτερά...

Κ,τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Θέλεις να ἐντοπίσωμε χρονολογικά τήν ἐξελίξι του Φαλήρου
Γιάγκο ; Στά 1869, ἐδῶ κι' ἑκατόν ενα χρόνια γίνεται ὁ σιδη-
ρόδρομος πού ἐνωσε τήν Ἀθήνα μέ τόν Πειραιᾶ. Ἐνδιάμεσος
σταθμὸς εἶναι τό Φάληρο. Μέ τό ξεκίνημα λοιπόν του σιδηροδρό-
μου ἀρχίζει τό Φάληρο ν' ἀποικτᾶ ζωή. Ἀ ρ χ ῖ ζ ε ι μ ὄ ν ο .

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Γιατί τό τονίζεις ιδιαίτερα αυτό τό άρχίζει ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Διότι μόλις έξεδηλώθη τό ένδιαφέρον για τό Φάληρο, για νά γίνη μιά πολιτισμένη άκρογιαλιά παραθερισμού και λουτρών, έκδηλώθηκε άμέσως και ή σχετική αντίδρασις.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Αντίδρασις ; 'Υπήρχαν ανθρωποι πού δέν θέλανε νά γίνη τό Φάληρο τόπος παραθερισμού ; Για ποιόν λόγο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Για δύο λόγους. 'Ο πρώτος λόγος ητανε τό συμφέρον. 'Ο δεύτερος λόγος πατριωτικός και ρομαντικός.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τό συμφέρον τό μισοκαταλαβαίνω. Αν γινότανε τό Φάληρο τόπος λουτρών και παραθερισμού, θά εχανε τά πρωτεΐα του ό Πειραιάς, διότι εως τό 1870, μόνο στόν Πειραιά εκανε τά θαλασσινά του μπάνια ό καλός κόσμος τής 'Αθήνας.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς ετσι εΐναι. Οί Πειραιώτες έπολέμησαν μά μανία και μίσος τήν έκσυγχρονισμό του Φαλήρου στά 1870. 'Η 'Εταιρεία του άτμοκινητήτου Σιδηροδρόμου, εΐχε φτιάξει από τότε τό θεατράκι του Φαλήρου, ξύλινο βέβαια. Πολύ άργότερα κτίσθηκε τό πραγματικό θέατρο. Και γράφει στά 1873 ό Κωνσταντίνος 'Ασώπιος στό ήμερολόγιό του : Οί Πειραιείς αντιπολιτεύονται τό Φάληρον, ούδέποτε τά παραστάσεις του θεάτρου αυτού και τάς αλλας μουσικάς πανηγύρεις τιμώντας. Ξέναι δέ, ως επί τό πλεΐστον, οί όλίγοι έκει προσερχόμενοι...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ειπαμε λοιπόν οτι εΐναι νοητός ό λόγος τής αντιδράσεως των Πειραιωτών για τήν πρόοδο του Φαλήρου. Λόγος συμφέροντος. 'Ο δεύτερος όμως λόγος, ό ρομαντικός και πατριωτικός ποιός ητανε ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αύτόν τόν δεύτερο λόγο τόν έδημιουργησε ό έθνικός ποιητής 'Αχιλλεύς Παράσχος. Μήν ξεχνάς οτι έκει, στό Φάληρο εΐχε γίνη ή μάχη των 'Αθηνών και εΐχε σιοτωθει ό Γεώργιος Καραϊσκάκης.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Και ό Παράσχος ευρισκε ίεροσύλη τήν ιδέα νά γίνη τόπος διασημείσεως αυτό τό μέρος οπου εΐχε πέσει ό Καραϊσκάκης.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φυσικά βρήκε αρμετούς όπαδούς. Έδημοσίευσε αρθρα φλογερά στίς έφημερίδες, κατακρίνοντας τήν ιδέα αυτή. Δέν είχανε περάσει ουτε πενήντα χρόνια από τότε πού είχε σιοτωθει ό Καραϊσκάκης καί ό Παράσχος, έντός από τά αρθρα του, έδημοσίευσε καί τό περίφημό του ποίημα οί Νεκροί του Φαλήρου μέ στίχους πατριωτικούς.

Θέατρον, διασπιδάσεις έν τφ μέσω αυτού του τόπου, όπου εγινεν ή μάχη 'Αθηνών - Ώ ναί - καί όπου επεσε ό Καραϊσκάκης, του 'Αγώνος ή Μορφή ;
 Ώ, δέν είναι ή ιδέα, ουτε ώραία, ουτε σοφή...
 Είς τοιαύτας προσπαθείας, Ώτα εχετε κλειστά
 νά μήν τρίζουν των ήρώων, του Φα ήρου, τά όστᾶ !

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φυσικά όμως ή 'Εταιρεία του Σιδηροδρόμου, πού ητανε μεγάλη έπιχείρησις δέν επαιρνε από τέτοιους συναισθηματισμούς καί έπροχώρησε στά εργα της, αποφασισμένη νά κάνη τό Φάληρο τόπο διεθνούς παραθερισμού. Καί δέν υπήρξε αντίδρασις στήν αντίδρασι του 'Αχιλλέως Παράσχου ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπορούσε νά μήν υπάρξη ; Ενας άνώνυμος ποιητής έδημοσίευσε δυό μέρες μετά τό ποίημα του Παράσχου : οί νεκροί του Φαλήρου, μία εμμετρη απάντησί του : Διάβασέ την έσύ Γιάγκο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάσει) Τί κλαυθμηρισμοί γελοιοί, φέρνουν στό μυαλό ζαλάδα

Θά περνάη πιά ή ζωή μας έν κλαυθμοις καί όδυρμοις ;
 Επεσε ό Καραϊσκάκης, για νά ζήση ή 'Ελλάδα
 κι' άπαραίτητομ δέν είναι νά πεθάνωμε κι' έμεις.
 Σέβομαι καί τόν Παράσχο καί τόν πατριωτισμό του
 αλλά όχι νά 'χη τόνον κλαυθμηρίζοντος έππότου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ξέρω για ποιόν λόγο, πολλές φορές οί διαξιφισμοί στίς έφημερίδες γινόντουσαν μέ στίχους. Κι' αν θέλγς νά κάνωμε μία μικρή παρένθεσι θά σου πω τό έξης Γιάγκο. 'Υπήρχε ένας καθηγητής καί Γυμνασιάρχης ό 'Αντώνιος 'Αντωνιάδης, πού εγραφε τραγωδίε ς κατά μέμησιν του Βερναρδάκη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναι, έχω διαβάσει για τον γυμνασιάρχη 'Αντωνιάδη που έγραφε τραγωδίες χωρίς καμμιάν έπιτυχία.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οί κριτικοί των έφημερίδων δέν τον περιποιήθηκαν βεβαια, μά πιά τσουχτερός και άδυσώπητος φάνηκε άπ' όλους ο μεγάλος έκείνος σοφός, ο 'Εμμανουήλ Ροΐδης, ο συγγραφέας της Πάπισσας 'Ιωάννας. Τόν πήρε στό φίλό και τον έξευτέλισε. 'Ο 'Αντωνιάδης για άντεπίθεσι έδημοσίευσε ενα δίστιχο :

Μάτην τον χόλον εχυσες ίσχνέ τον νοϋν Ροΐδη,
ο λόγος σου υπόληφιν, δέν άφαιρεϊ, δέν δίδει.

Φυσικά τήν έπομένη ο Ροΐδης άπήντησε :

Τό δίστιχόν σου, εδεεξε, παχύ τον νοϋν 'Αντώνη
οτι προς σέ ή Κέρκυρα τούς κόλπους της άπλώνει

Στήν Κέρκυρα υπήρχε τότε τό μοναδικό φρενοκομείο της χώρας
γιατί τό Δαφνί δέν εΐχε κτισθει ακόμα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Στάσου καθ' θυμάμαι τήν συνέχεια. Τήν τρίτη μέρα, ενας αγνωστος στιχουργός έδημοσίευσε άπάντησι και προς τούς δύο :

'Ισχνόπαχοι διστιχισταί. Κι' έγώ σας διευθύνω
τόν ενα είς τήν Κέρκυρα, τον άλλον είς τήν Τήνο.

Στήν Τήνο όμως γιατί :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τήν έποχή που δέν υπήρχε φρενοκομείο στην 'Ελλάδα, όλους τούς τρελλούς τούς πηγαίνανε στην Παναγία της Τήνου, για να θεραπευθούν.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μετά τήν παρένθεσι αυτή, ας ξαναγυρίσωμε στό Φάληρο.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό Φάληρο λοιπόν Γιάγκο μου εβλεπε πολύ συχνά νυκτερινές δόξες και πριν γίνη κοσμικό κέντρον παραθερισμού. 'Ιδίως κάθε φορά ού εΐχε πανσέληνο, οί κανταδόροι κατεβαίνανε στό Φάληρο για να μποϋνε σε μία βάρια να τραγουδήσουν άνενόχλητα, χωρίς να τούς έμποδίζη κανένας άστυνομικός κλητήρας. Κι' ενα από τά παλαιότερα τραγούδια που συνηθίζανε ητανε ή καντάδα : Τί ώραϊα που 'ναι τό βράδυ, όταν βγαίνη τό φεγγάρι... Μ' καλύτερα να μᾶς τό πῆ ή Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου)

Τί ώρα πού 'ναι τό βράδυ
οταν βγαίνη τό φεγγάρι
ενας νέος ν' άκομ ανιάρη
καί μία νέα νά τραγουδή

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξέρεις τί θά ηθελα νά μάθω Δημήτρη. Πότε αρχισαν νά κτίζωνται
έπαύλεις στό Φάληρο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Οπως είναι φυσικό, μόλις εγινε ή 'Εταιρεία του σιδηροδρόμου,
άφου αρχισε νά λειτουργή ο άτμοκίνητος σιδηρόδρομος, πολύ
άργότερα εγινε ήλεκτρικός, κάποιος Γιαννόπουλος πλούσιος
άθηναϊος, άγόρασε για ένατόν έβδομηνητα δραχμές μία εκτασι
δυό στρέμματα στό Φάληρο καί εκτισε ενα σπίτι, τό πρώτο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Εκατόν έβδομηνητα δραχμές ολο τό οικόπεδο, τά δυό στρέμ-
ματα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί άκριβά τά πήρε. Αν άποφάσιζε νά τ' άγοράση πριν γίνη
ο σιδηρόδρομος, θά εδινε κανένα πενηντάρι τό πολύ. Ποιός πα-
λαβός θ' άγόραζε χῶμα σ' έκεινη τήν αγονη τοποθεσία. Καί ξέ-
ρεις για άγιο πού εκτισε αυτό τό σπίτι του ο Γιαννόπουλος ;

'Εκεϊ οπου κτίσθηκε άργότερα τό μεγάλο ξενοδοχεϊον 'Ακταϊον.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καταλαβαίνω. 'Ο Γιαννόπουλος λοιπόν πρώτος οικιστής του Νέου
Φαλήρου.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί δεύτερος ο περιώνυμος Κεχαγιᾶς, ο πλούσιος άθηναϊος πού
ητανε τότε ύποδιοικητής της 'Εθνικης Τραπεζης. Τό σπίτι του
Κεχαγιᾶ, τό θυμάμαι κι' εγώ γιατί κατεδαφ ίστηκε πολύ άργά.
Εΐχε ενα περιβολάκι μπροστά, μία έξώθυρα μέ πέντε εξη μαρμά-
ρινα σκαλοπάτια καί δυό κολώνες πού στηρίζανε ενα μπαλκόνι
έπάνω από τήν πόρτα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Θά ητανε διώροφο λοιπόν άφου εΐχε καί μπαλκόνι

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια διώροφο καί στό κάτω πάτωμα εΐχε δυό σαλόνια δεξιά
κι' άριστερά στόν διάδρομο, δυό σαλόνια μεγαλούτσικα βέβαια
καί εύρύχωρα μά οχι καί τόσο ωστε νά χωρέσουν 600 καλεσμένους

- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ 'Εξακόσιους καλεσμένους στά δύο αὐτά σαλόνια ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό ἀναφέρει αὐτό ἀξιόπιστος μάρτυς ὁ 'Ανδρέας Συγγρός, ὁ πλούσιος ἐκεῖνος τραπεζίτης πού εγινε καί δήμαρχος στήν 'Αθήνα. 'Εξακόσιους καλεσμένους. 'Ο συνωστισμός ἦτα ἀφόρητος γράφει ὁ Συγγρός, μά ὁ Κεχαγιᾶς δέν ἠδύνατο ν'ἀρνηθῆ πρόσκλησιν εἰς οσοὺς τοῦ ἐζήτηουν. Αὐτό τό σπῖτι τοῦ Κεχαγιᾶ, τό χρησιμοποίησε πολὺ συχνά καί ὁ Γεώργιος ὁ πρῶτος, γιά θερινή του διαμονή.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ἀς ξαναπιᾶσωμε τήν συζήτησι στό σημεῖο πού ἀντέδρασαν οἱ Πειραιῶτες γιά τό Νέο Φάληρο. 'Αντέδρασαν βέβαια γιατί εἰχανε συμφέροντα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μεγάλα συμφέροντα. Πρῶτα πρῶτα οἱ τᾶ σπῖτια τῆς Καστέλλας καί τοῦ Πασαλιμανιοῦ, νοικιαζόντουσαν στοὺς ἀθηναίους γιά θερινή διαμονή. 'Ο Πειραιᾶς, εἶχε τήν φήμη τῆς δροσιᾶς μπροστά στήν κᾶφα καί τήν λαύρα τῆς 'Αθήνας. Καί ἐνῶ τᾶ ἐνοίκια στόν Πειραιᾶ δέν περνούσανε τίς δύο μέ τρεῖς δραχμές τόν μῆνα, εβλεπες τό καλοκαῖρι νά φτάνουν τίς εικοσι καί τριάντα δραχμές τήν μῆνα, ποσά τεράστια γι' τήν ἐποχή ἐκεῖνη τοῦ 1860, ἐκατόν δέκα χρόνια πρίν.
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Ναί, μοῦ 'λεγες κάποτε οτι στό Πασαλιμάνι ὑπῆρχαν ἀνδρικό καί γυναικεῖα λουτρά πού διαφημιζόντουσαν μάλιστα στίς ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδες. Θυμᾶσαι ἐκεῖνη τήν διαφήμισι γιά τᾶ λουτρά τοῦ Πειραιῶς οπου ἀναγράφεται οτι τᾶ λουτρά διαθέτουν καί κτιστόν δημοτικόν καφενεῖον ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα, τονίζεται ἡ λέξις κ τ ι σ τ ὶ ο ν, πού θά ἦτανε μεγάλη πρόοδος γιά τήν ἐποχή τοῦ 1860, διότι συμπεραίνει κανεῖς οτι τό προγενέστερο καφενεῖο θά ἦτανε σανιδένιο, παράγια δηλαδή. Καί στό κτιστό αὐτό ἀναφυκτήριο, οπως τό ἀποκαλοῦσε ὁ εὐτυχῆς ἐνοικιαστής του, εὑρισκε ὁ λουόμενος : οὔζο μέ μεζέν στραγάλια δέκα λεπτά. Οὔζο μέ μεζέν ἀγγοῦρι, τυράκι καί δυό ἐλιές, εικοσι λεπτά, τσιτσιμπύρα δέκα λεπτά καί καφέν πάλι μιά δεκάρα.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Κι' ύστερα μιλάμε διαρκώς για τὰ παλιά καλά χρόνια. Που εἶναι ἡ καλωσύνη τους ; Φτώχεια καὶ κακομοιριά καὶ τόσο πού ν' ἀναρωτιέται κανεὶς : Ἡ φτώχεια δημιουργοῦσε τὴν ἀφέλεια τῆς ἐποχῆς ἢ μήπως ἡ ἀφέλεια δημιουργοῦσε τὴν φτώχεια ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τὸ παλαιὸ φιλοσοφικὸ δόγμα : Ἡ κόττα εἶπε τὸ αὐγὸ ἢ τὸ αὐγὸ τὴν κόττα ; Πάντως ἀπὸ τὴν φτώχεια καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς οἰκονομίας, μόνη φυγαγωγία γιὰ τὸν κόσμον ἦταν τὸ τραγοῦδι. Καὶ αἰούγες τὰ βράδια καὶ τίς νύχτες τίς καντάδες σ' ὅλα τὰ σοκάκια τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Πειραιᾶ, ὅπως τὸ περὶ φημο τραγοῦδι : Σάν σέ βλέπω τὸ πρωῒ στό παραθύρι...
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μὲ συνοδεία πιάνου) Σάν σέ βλέπω τὸ πρωῒ στό παραθύρι
σάν γαρύφαλο μου φαίνεσαι ἀνοιχτό
νά σέ κόψω νά σέ βάλω στό ποτήρι
γιὰ νά σ' ἐχω διαρκῶς νά σέ κοιτῶ...
- Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βλέπεις κάτι ; Κι' ἀπὸ ἐνα τραγοῦδι, ἀπὸ ἐνα λαϊκὸ τραγουδάκι ξεπετιέται σάν συμπέρασμα ἡ φτώχεια τῆς ἐποχῆς. Πρόσεξε τὸν στίχο πού λέει : Νά σέ κόψω νά σέ βάλω στό ποτήρι... Που νά γίνῃ κουβέντα γιὰ ἀνθοδοχεῖο ; Στό ποτήρι τὰ βάζανε τὰ λουλούδια τους οἱ Ἀθηναῖοι ἢ τὸ πολὺ πολὺ, ἀν εἶχανε πολλὰ σέ κανένα κανάτι πήλινο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶπαμε Γιάγιο ἀρκετὰ γιὰ τὸ Νέο Φάληρο πού ὀνομάσθηκε Νέο γι' ἀντιδιαστολή πρὸς τὸ ἄλλο Φάληρο, τὸ πραγματικὸ Φάληρο πού εἶμενε γνωστὸ σάν Παλαιὸ Φάληρο, ἰσως ἐπειδὴ ἦταν πιὸ ἀπομακρυσμένο ἀπὸ τὸ Νέο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἐκεῖ δὲ θὰ ἦταν ἐρημιὰ καὶ ἐγνατάλειφς...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὁχι καὶ τόσο ὅσο θὰ μπορούσε κανεὶς νά φανταστῆ. Πρῶτα πρῶτα ὅλη ἡ ἀκτὴ, λίγο πιὸ πέρα ἀπὸ τὴν ἀμουδιά ἦταν καταπράσινη ἀπὸ τ' ἀμπέλια. Καὶ ἐπάνω στὴν ἀμμο, εὗρισκε κανεὶς πολλές φαρὰδικες καλῶδες, γιὰτὶ ἡ ὀνομαστὴ Μαρτίδα τοῦ Φαλήρου, στό Παλαιὸ Φάληρο εβγαίνει καὶ ὄχι κοντὰ στὴν Καστέλλα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αυτό λοιπόν δέν τό ηξερα. Ωστε τό Παλαιό Φάληρο ητανε φαρότοπος.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό Παλαιό. Κι' αυτό τό ξέρομε από τήν ἀρχαιότητα, γιατί φαίνεται οτι ἐκεῖ ἡ θάλασσα δέν εβγαζε μόνο μαρίδες καλές μά καί μικρό νόστιμο μπαρμπουνάκι. Τό μπαρμπούνι στήν ἀρχαιότητα ἐλέγετο τ ρ ί γ λ η ἢ α ἰ ξ ω ν ι κ ῆ. Αἰξωνική τό αἰ μέ αλφα γιῶτα καί ξέρεις γιατί ; Ὅλο τό μέρος ἐκεῖνο ὅσ τ ῖς ὑπάρειες τοῦ Ἵμμητοῦ ἐλέγετο στήν ἀρχαιότητα Αἰξωνή ἀπό τήν λέξι Α ἰ ξ - κατσίκια, δηλαδή κατσινότοπος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μέ αλλα λόγια εχομε τρεῖς φαληρινές ζῶνες. Τήν θάλασσα πού εβγαζε μαρίδες καί μπαρμπουνάκια, πιο πέρα ἀπό τήν ἀμμουδιά τ' ἀμπέλια πού βγάζανε κρασί καί ἀνόμη πιο πέρα τσοπάνηδες μέ τά κατσίκια τους. Καί ξέρεις κάτι πού σιέπτομαι αὐτήν τήν στιγμή ; Δέν ἀποκλείεται, τά περιττώματα τῶν κατσικιῶν, νά χρησιμεύανε γιά φυσικό λίπασμα στ' ἀμπέλια καί ὅσα περισσεύανε γιά φυσική τροφή στά φάρια...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιάγνο μου σέ θαυμάζω. Ἡ θεωρία σου μοῦ φαίνεται πολύ λογική. Ἡ τοποθεσία ητα ε τελείως ερημη. Μόνο πέρασ στό μέρος ὅπου ὑφώνονται σήμερα τά μεγαλοπρεπή ξενοδοχεῖα, ὑπῆρχε μιὰ περίφημη διώροφη επαυλις, ἡ βίλλα τῆς Καπνίστ, ὅπως τήν ξέραμε. Αὐτή ἡ κυρία Καπνίστ, εἶχε κτίσει ἀπό τά πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Γεωργίου τοῦ Πρώτου, μιὰ περίφημη επαυλι. Ἦτανε μιὰ ἰδιότροπη φρενιτσέζα πού ἴσως νά τῆς αρεσε ἡ γειτονιά μέ τούς τσοπάνηδες καί νά 'βρισκε εὐχαρίστησι ὅταν ἀκουγε τό " Τσομπανόπουλο θλιμένο... πού θά τραγουδοῦσε κάποιος στήν ἐρημιά...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Τσομπανόπουλο θλιμένο... Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' ἐδῶ πιά ας σταματήσωμε τήν συζήτησι γιά τά Φάληρα γιατί ἀρκετά εἴπαμε καί ἡ ὥρα δέν μᾶς πάρνει πιά.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὁρεβουάρ λοιπόν γιά τήν ἐρχόμενη Κυριακή.